

FN:s 21:a Klimatmöte i Paris december 2015 beskrevs som en "sista chans" för planeten jorden. En möjlighet att begränsa planetens temperaturökning till max två grader. För öborna på låglänta öar i Stilla Havet och för inuiterna på Grönland kan det redan vara försent.

De senaste två årtiondena har havsnivåerna redan stigit med tre millimeter per år och även om temperaturökningen stannar vid två grader skulle ökningen av havsnivån fortsätta och oavsett vad världens makthavare kom fram till i Paris kommer världen att bli varmare vilket innebär att havsisen smälter på Grönland och havsnivån stiger i Stilla havet.

På hösten 2014 anordnades i Stockholm en Klimatfilmfestival där en av filmerna var ThuleTuvalu, en film som visade på klimatförändringarnas effekter på småskaliga ursprungsbefolkade samhällen.

Den schweisiske filmaren Matias von Gunten har rest till två olika världsänder, Grönland, Thule och en ögrupp i Stilla havet, Tuvalu för att på plats filma och visa hur dessa platser hänger ihop. I takt med att haven blir varmare smälter polarisen och samtidigt stiger havsnivån. Inom en snar framtid är många låglänta öar ett minne blott.

I Thule på Grönland har matförsörjningen blivit ett stort problem. Filmen följer inuiterna på slädjakt. Slädarna dragna av hundspann över de grönländska isarna bär snart varken människor eller hundar, björnar eller sälar. Därmed försvinner också försörjningen. Samtidigt dränker havsvattnet korallrev och ögrupper i Stilla Havet.

Ön Tuvalu består av ett poröst korallrev, varigenom det salta havsvattnet sipprar in i jorden och omöjliggör bruk av traditionella rotfrukter som taro och maniok.

Tvingas lämna byarna

ThuleTuvalu var för mig en brutal men även gripande film om två ur-

Med hundsläde i Thule, Arktis. Foto: Erik Charlton

Från Thule till Tuvalu

sprungskulturers kamp för att överleva.

Ska inuiternas traditionsrika kultur duka under i det varma klimatet eller kan fångstmännen anpassa sig till den smältande havsisen?

Idag fryser isen till först i februari, tidigare var det i december/januari, och tinar redan i april. Isförlusten förkortar fångstsäsongen och man får ersätta hundslädejakt med motor driven bullrande båt och hundarna måste avlivas då det blir för dyrt med utfodring.

Klimatförändringarna förvärrar redan den svåra sociala och ekonomiska situation som småbyar på Grönland har där människor tvingats lämna byarna långt innan havsisen försvinner. I en traditionell fångstekonomi har man egentligen inte råd med de moderna bekvämligheter som man nu blivit tvingade till för att kunna bedriva jakt och fiske.

Tomma nät och linor

Befolkningen på låglänta östater i Stilla havet har en stolt tradition av uthållighet och överlevnad och vill idag inte bli offer, ett slaget folk, men den ökande havsnivån har gjort havet till en objuden gäst som eroderar marken och tränger ner i jorden så att sötvattnet blir bräckt och grödor/träd dör. Fisket är påverkat och tidigare fångstplatser resulterar i tomma nät och linor då de stigande havstemperaturerna driver vissa fiskarter mot

kallare vatten.

Korallreven lider, då varmare och surare hav leder till att revens tillväxt avtar och kanske upphör och ett dött hav kan inte upprätthålla de öar som de byggt. Tuvalus tidigare premiärminister Saufata Sopoagal har beskrivit konsekvenserna av klimatförändringarna som en långsam terror mot dem.

Många kommer att tvingas att lämna sina hem på dessa platser och vi kommer att få nya migrationsutmaningar i världen, klimatflyktingar från katastrofdrabbade områden. Är enda utvägen för dem att överge sitt land. Och om ens land försvinner vem är man då? Filmen visar med all tydlighet vad FN:s klimatpanel länge varnat för - men fortare än vad forskarna beräknat.

Vi kan inte acceptera att ursprungskulturer / livsstilar som inuiterna på Grönland och öborna på Tuvalu i Stilla havet snart utplånas som en direkt konsekvens av den globala uppvärmningen. Ursprungskulturer som har utvecklats och överlevt i tusentals år genom att anpassa sig till naturens rytm och årstiderna och som gjort minsta möjliga åverkan på naturen. Ursprungsfolk som är specialiserade på att leva och förstå naturen. En kunskap som vi i dagens samhälle behöver för att kunna överleva på vår planet.

Ingrid Jonsson